

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobkyně: **D. t. s. r. o.**, proti žalovanému: **Krajský úřad Karlovarského kraje**, se sídlem Karlovy Vary - Dvory, Závodní 353/88, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 1. 2006, č. j. 58 Ca 53/2005 – 28,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím Městského úřadu Mariánské Lázně, odboru dopravy, ze dne 24. 5. 2005, č. j. OD7/05/562/JB, byla uložena žalobkyni jako právnické osobě pokuta ve výši 3000 Kč za protiprávní jednání uvedené v ustanovení § 125 odst. 1 písm. a) zákona o provozu na pozemních komunikacích. Protiprávního jednání se měla dopustit tím, že jako provozovatel soupravy nákladního vozidla dovolila, aby uvedená souprava vozidel LIAZ reg. z. x a připojeného vozidla reg. z. x, která nesplňovala podmínky stanovené zvláštním právním předpisem, byla použita v provozu na pozemních komunikacích, čímž porušila povinnost stanovenou v § 10 odst. 1 písm. a) zákona o provozu na pozemních komunikacích, když u soupravy těchto vozidel v provozu bylo dne 24. 3. 2005 v 11:01 hodin na silnici 1/21, na kilometru 26, v obci D., kontrolním vážením a měřením provedeným v souladu s ustanovením § 38a zákona č. 13/1997, o pozemních komunikacích ve znění pozdějších předpisů, zjištěno překročení největší povolené délky vozidla.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně odvolání, v němž namítala, že nedošlo z její strany k protiprávnímu jednání, neboť vozidlo odjelo z její firmy ve stavu, kdy svoji délkou předpisům odpovídalo. K porušení zákona došlo až v situaci,

kdy už mimo možnost kontroly či zásahu řidič naložil na různých místech republiky tak, že délka poté povolený limit přesáhla. Za přestupek v plném rozsahu odpovídá řidič jako osoba fyzická. Navrhovala, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno.

Rozhodnutím žalovaného ze dne 7. 7. 2005, č. j. 2838/DS/05, bylo podle § 59 odst. 2 správního řádu odvolání žalobkyně zamítnuto a napadené rozhodnutí potvrzeno. Odvolací orgán v rozhodnutí mimo jiné uvedl, že řidič žalobkyně M. S. byl potrestán za přestupek proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu podle § 23 odst. 1 písm. k) zákona č. 200/1990 Sb. Žalobkyně však porušila povinnosti provozovatele vozidla, kterého stíhá objektivní odpovědnost za protiprávní jednání, neboť podle § 10 odst. 1 písm. a) zákona o pozemních komunikacích, nesmí dovolit, aby v provozu na pozemních komunikacích bylo užito vozidla, které je technicky nezpůsobilé. Nelze proto přihlídnout k tvrzení, že řidič je fyzicky přítomen nakládky a může ji ovlivnit a nese tedy odpovědnost. Odvolací orgán uvedl, že porušením právního předpisu došlo k naplnění zákonem uvedené skutkové podstaty a nemůže tedy (správní orgán) „adekvátně reagovat“ na námitku odvolatele.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně žalobu, ve které uvedla, že nepopírá, že řidič M. S. byl přistižen s jejím vozidlem naloženým tak, že překročil povolenou délku vozidla. Namítala však, že odpovědnost organizace by byla dána jedinečně v případě, kdyby svému řidiči při výjezdu z areálu firmy „přikázala“ jízdu s delším vozidlem než umožňují předpisy a nebo mu takovou jízdu v tomto okamžiku „dovolila“. Nic takového však nebylo zjištěno a nevyplývá ani z obsahu spisu. Z areálu organizace odjel pan S. vozidlem splňujícím normu a teprve, když byl z dosahu vlivu a kontroly, tedy v průběhu jízdy, vozidlo špatně naložil a dopustil se přestupku. V tomto okamžiku však už nelze ani v náznaku hovořit o tom, že by mu žalobkyně špatné uložení nákladu přikázala či dovolila, a proto nemůže být postižena současně s ním. Navrhovala, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno a věc byla vrácena žalovanému k dalšímu řízení.

Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 31. 1. 2006, č. j. 58 Ca 53/2005 – 27, zrušil rozhodnutí správního orgánu I. stupně i žalovaného a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Dále rozhodl o tom, že žalovaný je povinen uhradit žalobkyni na nákladech řízení částku 2000 Kč. V odůvodnění rozhodnutí dospěl mimo jiné k závěru, že v dané věci bylo nezbytné prokázat, že žalobkyně jako provozovatel nákladního vozidla s přívěsem buď přikázala (konkrétním konáním uskutečněným v písemné či ústní formě) a nebo dovolila, aby její nákladní vozidlo bylo v provozu na pozemní komunikaci přesto, že jeho celková délka přesahovala nejvyšší povolenou délku vozidla, což v dané věci učiněno nebylo. Rozhodnutí správních orgánů proto zrušil jako nezákonná, neboť oba správní orgány porušily ustanovení § 125 odst. 1 písm. a) zákona o silničním provozu.

Proti tomuto rozsudku podal včas kasační stížnost žalovaný (dále též jen stěžovatel). Namítal, že protiprávní jednání, k němuž prokazatelně došlo při provozu vozidla na pozemní komunikaci, je podle jeho názoru postihováno zásadně bez ohledu na zavinění a je tedy bezvýznamné, zda se jej postihovaný subjekt dopustil konáním, provedeným písemnou či ústní formou a nebo i mlčky, úmyslně či z nedbalosti, případně jiným pochybením. Objektivní odpovědnost je zvláštním druhem odpovědnosti; jedná se o odpovědnost za protiprávní stav (zkráceně odpovědnost za výsledek). Proto prvoinstanční správní orgán v řízení, ani žalovaný v odvolacím řízení, nezkoumal formu zavinění, ale hodnotil, že protiprávní stav nastal a porušením právního předpisu došlo k objektivnímu naplnění zákonem definované skutkové podstaty správního deliktu. Ustanovení § 125 zákona o silničním provozu nezná ani žádné liberační důvody,

kteřé by mohly být případnou příčinou zproštění této objektivní právní odpovědnosti. Soud ve svém rozsudku při výkladu pojmu „přikázat“ a „dovolit“ dovodil, že v dané věci bylo nezbytné v řízení prokázat, že žalobkyně jako provozovatel nákladního vozidla s přívěsem buď konkrétním konáním uskutečněným v písemné či ústní formě prokázala a nebo konkrétním konáním provedeným písemnou či ústní formou a nebo i mlčky dovolila, aby její nákladní vozidlo bylo v provozu na pozemní komunikaci přesto, že jeho celková délka přesahovala nejvyšší povolenou délku vozidla. V takovém případě by se ovšem nejednalo o odpovědnost objektivní, nýbrž o odpovědnost subjektivní, která zásadně předpokládá zaviněné porušení právní povinnosti. Je třeba zdůraznit, že pouze u subjektivní odpovědnosti posuzuje příslušný orgán subjektivní stránku deliktu (zavinění) a objektivní stránku deliktu (protiprávní jednání) konání či opomenutí, škodlivý následek a příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním a škodlivým následkem (kauzální nexus); v případě odpovědnosti objektivní se jedná o odpovědnost za výsledek, přičemž příslušný orgán nezkoumá jednotlivé prvky odpovědnosti uplatňující se u odpovědnosti subjektivní. Stěžovatel dále uvedl, že zjišťování a dokazování zavinění v situaci, kdy porušení povinností právnickou osobou je často výsledkem činnosti řady jednotlivců, je velmi obtížné a prakticky nemožné. Správní delikty podle ustanovení § 125 zákona o silničním provozu by se, při aplikaci názoru soudu uvedeného v rozsudku, prakticky nedaly u právnických osob postihovat. Z toho důvodu se podle žalovaného uplatňuje vůči právnickým osobám objektivní odpovědnost. Navrhoval, aby byl napadený rozsudek zrušen a věc byla vrácena soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve svém vyjádření uvedla, že kasační stížnost nepovažuje za důvodnou a ztotožňuje se s názory krajského soudu uvedené v napadeném rozsudku.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek ustanovení § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že ji stěžovatel podává z důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

V posuzované věci Nejvyšší správní soud uvádí, že podle našeho právního řádu lze stíhat a ukládat tresty právnickým osobám za správní delikty nikoliv však za trestné činy. Pojem trestní odpovědnosti jako odpovědnosti za zaviněné protiprávní jednání individuální konkrétní fyzické osoby je založeno na názoru, že právnické osobě nelze přičítat zavinění v tom smyslu, v jakém se hovoří o zavinění fyzické osoby, protože právnická osoba nemá vlastní, původní poznání a vůli, a bez vůle též není viny.

Platná právní úprava postihu porušování právních povinností právnickou osobou je založena na odpovědnosti právnické osoby za správní delikt. Rozumí se jím protiprávní jednání právnické osoby, jehož znaky jsou stanoveny zákonem, které ukládá správní úřad (orgán) trestní sankci stanovenou zákonem. Subjektem odpovědnosti je právnická osoba jako celek. K uplatnění odpovědnosti za správní delikt právnické osoby je nutné, aby jednání naplňovalo jak obecné znaky (protiprávnost jednání, existence odpovědné osoby, trestnost stanovená zákonem), tak znaky některé konkrétní skutkové podstaty uvedené ve zvláštním zákoně. Znaky určující skutkovou podstatu se člení na znaky charakterizující objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku deliktu. Zásadně je nutné naplnit materiální znak deliktu. Individuální objekt, který má každá skutková podstata, vyjadřuje konkrétní jednotlivý zájem, proti kterému delikt směřuje a k jehož ochraně je příslušné ustanovení

určeno. Objektivní stránkou se od sebe jednotlivé delikty právnických osob odlišují. Jednáním se rozumí projev lidské vůle ve vnějším světě. U právnické osoby, kde nelze hovořit o vlastní vůli této osoby jako celku, jde o jednání fyzických osob, které plní úkoly právnické osoby. Pachatelem je osoba (právnická nebo fyzická), která svým jednáním uskutečnila všechny znaky správního deliktu. Odpovědnou je pouze taková osoba, která je deliktně způsobilá, tedy schopná být subjektem povinností, které vzniknou v důsledku porušení povinností, ale také je schopna tyto povinnosti právně relevantně porušit. Obligatořním znakem skutkové podstaty správního deliktu právnické osoby není zavinění. K vyvození odpovědnosti tedy postačuje samotný fakt porušení nebo nesplnění povinností stanovených zákonem nebo uložených na jejich základě.

Kromě toho, že právnická osoba odpovídá za správní delikt jako samostatný právní subjekt, může být porušení nebo nesplnění právní povinnosti adresované právnické osobě postihováno prostřednictvím fyzických osob jednajících za právnickou osobu. Je-li zákonem stanovena povinnost právnické osobě a její nesplnění nebo porušení naplní znaky skutkové podstaty přestupku, odpovídá za přestupek fyzická osoba, která za právnickou osobu (podle zákona nebo podle vnitřního organizačního předpisu) jednala nebo měla jednat nebo dala k jednání příkaz.

Přeneseme-li výše uvedené teoretické zásady na posuzovanou věc, je nutno konstatovat, že podle výpisu z obchodního rejstříku byla obchodní firma D. t. s. r. o. zapsaná dne 17. 3. 2003. Předmětem jejího podnikání je mj. silniční motorová doprava nákladní, vnitrostátní a mezinárodní – vozidla s celkovou hmotností nad 3,5 t.

Z obsahu správního spisu plyne, že dne 5. 4. 2005 bylo Městskému úřadu v M. L. oznámeno spáchání přestupku M. S., zaměstnancem žalobkyně, kterého se měl dopustit tím, že překročil při kontrolním vážení a měření vozidla hodnoty stanovené zvláštním právním předpisem, kterým je vyhláška č. 341/2002 Sb. Ve spise se dále nachází oznámení o zahájení správního řízení ze dne 2. 5. 2005 ve vztahu k žalobkyni s tím, že kontrolním měřením bylo zjištěno, že délka vozidla byla 19,3 m, přičemž největší povolená délka je 18,75 m. Žalobkyni se kladlo za vinu, že povolila, aby bylo v provozu na pozemních komunikacích vozidlo, které nespĺňuje podmínky stanovené zvláštním právním předpisem, a lze tak předpokládat naplnění skutkové podstaty protiprávního jednání podle § 125 odst. 1 písm. a) zákona o provozu na pozemních komunikacích. Na to reagovala žalobkyně vyjádřením, v němž namítala, že provozovatel vozidla nemá možnost kontrolovat vozidlo po naložení zboží a nemohl zabránit přestupku, protože náklad prováděl její zaměstnanec pomocí hydraulické ruky připevněné na zadní části nákladního vozu a špatně odhadl povolenou délku. Konstatovala, že zaměstnanec odpovídá za to, jak naloží náklad a poukazyvala dále na to, že firma zajišťuje pro své zaměstnance pravidelné školení a přezkoušení z právních předpisů každý rok. Ve správním spise je pak založeno pouze rozhodnutí správního orgánu I. stupně ze dne 24. 5. 2005, odvolání žalobkyně a rozhodnutí žalovaného. Pokud jde o řidiče žalobkyně M. S., není ve spise založen žádný důkaz o jeho postihu, pouze v odůvodnění rozhodnutí žalovaného je uvedeno, že M. S. se dopustil přestupku podle § 23 odst. 1 písm. k) zákona č. 200/1990 Sb. a byl řešen v přestupkovém řízení.

Podle § 23 odst. 1 písm. k) zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích, - ostatní přestupky na úseku dopravy a přestupky na úseku silničního hospodářství – se přestupku dopustí ten, kdo překročí při kontrolním vážení vozidla hodnoty stanovené zvláštním právním předpisem.

Podle § 125 odst. 1 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb. obecní úřad obce s rozšířenou působností uloží pokutu do 100000 Kč fyzické osobě podnikající podle zvláštního právního předpisu nebo právnické osobě, která jako provozovatel vozidla přikázala nebo dovolila, aby bylo v provozu na pozemních komunikacích použito vozidla, které nesplňuje podmínky stanovené zvláštním právním předpisem.

V posuzované věci bylo tedy objektivně zjištěno pouze to, že dne 24. 3. 2005 při kontrolním vážení vozidla, které řídil zřejmě zaměstnanec žalobkyně (o tom ve spisu důkaz není) byly překročeny hodnoty stanovené zvláštním právním předpisem, a že zřejmě řidič žalobkyně byl postižen za přestupek podle § 23 odst. 1 písm. k) zákona č. 200/1990 Sb. Žádné jiné skutečnosti ve věci zjištěny nebyly, neboť dokazování ve vztahu k ustanovení § 125 odst. 1 písm. c) zákona č. 361/2000 Sb. prováděno nebylo.

Jestliže se žalovaný v kasační stížnosti dovolává objektivní odpovědnosti právnických osob, tedy odpovědnosti bez zavinění, lze mu zcela přisvědčit, neboť odpovědnost právnických osob je v našem právu založena na principu takovéto odpovědnosti. Nelze mu však přisvědčit v jeho dalších úvahách, totiž v těch, že v posuzované věci byly prokázány zákonné znaky skutkové podstaty správního deliktu uvedené v § 125 odst. 1 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb. Jak již bylo výše uvedeno, znakem každého správního deliktu, a to i správního deliktu, za nějž se činí odpovědnou právnická osoba ve formě objektivní odpovědnosti, je jeho objektivní stránka, kterou se právě od sebe jednotlivé správní delikty odlišují. Znakem deliktu je tedy jednání jako projev vůle ve vnějším světě, kterým došlo k porušení povinností. Teprve porušením povinnosti je porušen zájem společnosti. V posuzované věci je jednání vymezeno tak, že právnická osoba, která je provozovatelem vozidla „přikázala nebo dovolila“... Pojem přikázat nebo dovolit v sobě zahrnuje představu úkonu, tedy buď příkazu nebo alespoň souhlasu s tím, že v provozu na pozemních komunikacích bude použito vozidla, které nesplňuje podmínky stanovené zvláštním právním předpisem. Podle názoru Nejvyššího správního soudu odpovědnost za správní delikt uvedený v ustanovení § 125 odst. 1 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb. má sice objektivní, ale nikoliv absolutní charakter, nejde tedy o odpovědnost za zavinění, ale ani nejde o odpovědnost za výsledek. Stanovil-li zákonodárce jedním ze znaků výše uvedeného správního deliktu objektivní stránku spočívající buď v „přikázání“ nebo „dovolení“..., nelze jenom s poukazem na objektivní odpovědnost rezignovat na prokazování všech dalších zákonných znaků skutkové podstaty v dané věci a prokazování objektivní stránky skutkové podstaty, neboť není-li prokázána objektivní stránka správního deliktu nelze o naplnění jeho zákonných znaků uvažovat.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že odpovědnost právnických osob za správní delikty je odpovědností objektivní; to však neznamená, že není nutné prokazovat splnění zákonných znaků skutkové podstaty správního deliktu. Je-li znakem skutkové podstaty objektivní stránka deliktu spočívající v přikázání nebo dovolení zákonem sankcionovaného jednání (zde přikázání nebo dovolení použití vozidla v provozu na pozemních komunikacích, které nesplňuje podmínky stanovené zvláštním právním předpisem), je třeba k uznání odpovědnosti za správní delikt takové jednání prokázat.

V posuzované věci však nic takového učiněno nebylo a námitka žalobkyně spočívající v tvrzení, že nepřikázala ani nedovolila takového vozidla použít v provozu na pozemních komunikacích zůstala ve správním řízení nevyvrácena. Za této situace lze souhlasit s názorem soudu o tom, že napadené rozhodnutí je nezákonné, neboť správní orgány při úvaze o odpovědnosti žalobkyně za správní delikt vycházely pouze ze závěru o kontrolním měření

vozidla, které sice zjistilo, že vozidlo přesahovalo hodnoty stanovené zvláštním právním předpisem, avšak ve svých důsledcích uvedený závěr sám o sobě neznamená naplnění zákonných znaků skutkové podstaty správního deliktu podle § 125 odst. 1 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb. Jinými slovy, výsledky kontrolního měření vozidla řízeného řidičem žalobkyně prokazující překročení hodnot stanovených vyhláškou č. 341/2002 Sb., samy o sobě nezakládají odpovědnost žalobkyně (která je jeho provozovatelkou) jako právnické osoby za správní delikt podle § 125 odst. 1 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., neboť bez dalšího neprokazují, že žalobkyně použití takového vozidla přikázala nebo dovolila.

Z výše uvedených důvodů nelze souhlasit s námitkami stěžovatele uvedenými v kasační stížnosti, které především stojí na stanovisku o absolutní odpovědnosti právnické osoby ve vztahu k ustanovení § 125 odst. 1 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., což ovšem dikce tohoto zákonného ustanovení nepotvrzuje.

Vzhledem k výše uvedenému byla kasační stížnost žalovaného jako nedůvodná zamítnuta podle § 110 odst. 1 s. ř. s.

Pokud by tedy v dalším řízení žalovaný setrval na stanovisku, že se žalobkyně dopustila správního deliktu podle § 125 odst. 1 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., musel by prokázat všechny zákonné znaky skutkové podstaty tohoto správního deliktu, tedy především to, že žalobkyně přikázala nebo dovolila použít výše uvedeného vozidla v provozu na pozemních komunikacích, což zatím učiněno nebylo.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na jejich náhradu, neboť žalovaný z kasační stížností úspěch neměl a žalobkyně náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepožadovala (§ 60 odst. 1 a § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. března 2007

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu